13/12/2018

Εορτασμός Αγίου Νικηφόρου Φωκά στο Ρέθυμνο

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου

Την μνήμη του Αγίου Νικηφόρου Φωκά πανηγύρισε την η Ιερά Μητρόπολη Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου. Ακολουθεί το δελτίο τύπου που εξέδωσε η Ιερά Μητρόπολη.

Την Τρίτη 11η Δεκεμβρίου 2018, ημέρα κατά την οποία η Εκκλησία μας τιμά τη Μνήμη του Αγίου Νικηφόρου του Φωκά, Αυτοκράτορος των Ρωμαίων (του Βυζαντίου), ο Σεβ. Μητροπολίτης Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου κ. Ευγένιος χοροστάτησε κατά τον Όρθρο και τη Θεία Λειτουργία που τελέστηκαν για τρίτη χρονιά στον Ιερό Ενοριακό Ναό Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στους Αρμένους Ρεθύμνου.

Η Μνήμη του Αγίου Νικηφόρου του Φωκά, Ελευθερωτή της Κρήτης από τους Άραβες κατακτητές, τιμάται με ιδιαίτερη λαμπρότητα στους Αρμένους Ρεθύμνου από το έτος 2016, οπότε η οικογένεια του Παττακομανώλη (οικογένεια Εμμανουήλ

και Μαρίνας Παττακού), Προέδρου του Λαογραφικού Ομίλου “ΚΟΥΡΗΤΕΣ”, αφιέρωσαν την Εικόνα του Αγίου, έργο του Αγιογραφείου της Ιεράς Μονής Αγίας Ειρήνης Ρεθύμνης, η οποία τοποθετήθηκε σε περίτεχνο ξυλόγλυπτο προσκυνητάρι στον Ιερό Ναό της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος.

Η επιλογή των Αρμένων Ρεθύμνου για την αφιέρωση της Εικόνας και τον ιδιαίτερο εορτασμό της Μνήμης του Αγίου Νικηφόρου του Φωκά έγινε από το Μανώλη Παττακό και τους “ΚΟΥΡΗΤΕΣ”, αφού, κατά την παράδοση, το χωριό αυτό έλαβε το όνομά του από τους Αρμένιους στρατιώτες που πολέμησαν υπό τις διαταγές του Νικηφόρου Φωκά για την απελευθέρωση της Κρήτης από τους Άραβες. Το ίδιο ισχύει και για τα χωριά Αρμένοι Χανίων και Λασηθίου, ενώ και τα γειτονικά προς τους Αρμένους Ρεθύμνου χωριά Σωματάς και Φωτεινού φέρουν τα ονόματα των δύο ομώνυμων στρατηγών του Αγίου Νικηφόρου του Φωκά.

Με αφορμή τον πρώτο εορτασμό του Αγίου Νικηφόρου Φωκά στους Αρμένους, το έτος 2016, ο Καθηγητής Θεολόγος κ. Θεόδωρος Ρηγινιώτης είχε δημοσιεύσει τα εξής:
Ιστορικές και συγκινητικές ώρες έζησε η κοινωνία των όμορφων Αρμένων Ρεθύμνης την Κυριακή 11 Δεκεμβρίου 2016, στον πανηγυρικό εορτασμό της μνήμης του αγίου Νικηφόρου Φωκά, αυτοκράτορα του Βυζαντίου και Ελευθερωτή της Κρήτης από τους Άραβες κατακτητές.

Η εορτή πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία και διοργάνωση του Λαογραφικού Ομίλου «Κουρήτες» και του προέδρου του Μανώλη Παττακού και περιελάμβανε αρχιερατική θεία λειτουργία στον καθεδρικό ναό του χωριού, ομιλίες και, τέλος,

πλούσιο γεύμα με παραδοσιακά κρητικά εδέσματα, όλα νηστίσιμα (αφού βρισκόμαστε στην περίοδο της νηστείας των Χριστουγέννων).
Το κόστος της διοργάνωσης επωμίστηκε προσωπικά ο Μανώλης Παττακός, από ευλάβεια προς τον άγιο και σεβασμό προς την κοινότητα των Αρμένων, οι οποίοι, κατά την παράδοση, έλαβαν το όνομά τους από τους Αρμένιους στρατιώτες που πολέμησαν υπό τις διαταγές του Νικηφόρου Φωκά για την απελευθέρωση του νησιού μας. Το ίδιο ισχύει και για τα χωριά Αρμένοι Χανίων και Λασηθίου, ενώ, όπως ακούσαμε στην εκδήλωση, τα γειτονικά προς τους Αρμένους χωριά Σωματάς και Φωτεινού φέρουν τα ονόματα των δύο στρατηγών του.

Γνωρίζουμε επίσης ότι το χωριό Καλονύχτης έλαβε το όνομά του από την ειρηνική διανυκτέρευση (καλή νύχτα) που είχε το στράτευμα του Νικηφόρου Φωκά στην περιοχή.
Τον περασμένο Νοέμβριο οι Κουρήτες είχαν προσφέρει την εικόνα και την ασματική ακολουθία του αγίου στον αρχιεπίσκοπο Αυστραλίας Στυλιανό, Ρεθεμνιώτη στην καταγωγή, μεταφέροντας την τιμή του αγίου στην κρητική (και γενικότερα την ελληνική) παροικία της μακρινής αυτής ηπείρου, όπου είχαν μεταβεί στα πλαίσια των εορτασμών για τα 150 χρόνια από το Ολοκαύτωμα του Αρκαδίου. Το οδοιπορικό των Κουρητών στην Αυστραλία αναμένεται να παρουσιαστεί από την ΕΡΤ 3 στις 8 και τις 15 Ιανουαρίου, ώρα 3 μ.μ., στα πλαίσια της εκπομπής «Διασπορά».

Στους Αρμένους οι Κουρήτες παρευρέθηκαν με κρητικές φορεσιές και λάβαρα, ενώ έδωσαν το παρόν και άλλοι παραδοσιακοί και πολιτιστικοί σύλλογοι (όπως ο Σύλλογος «Αρκάδι», ο Όμιλος Βρακοφόρων και ο Ιππικός Σύλλογος Γεωργαλίδικων Αλόγων «Ο Άγιος Γεώργιος»). Σεμνές ομιλίες, κατά τα πρέποντα, γεμάτες όμως σύνεση και ιστορική γνώση, εκφώνησαν ο πρόεδρος του Τοπικού Συμβουλίου Αρμένων Γιώργος Κολυβάκης, ο πρόεδρος του Πολιτιστικού Συλλόγου Αρμένων Ανδρέας Σηφάκης (που διάβασε και εξαιρετικές μαντινάδες ιστορικού και επικού περιεχομένου), ο εφημέριος του χωριού π. Ευάγγελος Ζαφειρόπουλος (που εξήγησε και το ευαγγελικό ανάγνωσμα της Κυριακής), ο Μανώλης Παττακός και ο σεβασμιώτατος μητροπολίτης Ρεθύμνης Ευγένιος, ενώ χαιρετισμό απεύθυνε και ο δήμαρχος Ρεθύμνης Γιώργος Μαρινάκης, που ήταν παρών. Παρευρέθηκε επίσης πλήθος κόσμου, μεταξύ των οποίων και ο γράφων.
Επίκεντρο του εορτασμού ήταν η εξαίρετη φορητή εικόνα του αγίου, που αγιογραφήθηκε μετά από προσεκτική ιστορική έρευνα από τις μοναχές της Ιεράς Μονής Αγίας Ειρήνης Ρεθύμνου και τοποθετήθηκε σε περίτεχνο προσκυνητάρι, έργο του πολυτάλαντου ξυλογλύπτη Μάρκου Κήλη, αφιερωμένο από την οικογένεια του Παττακομανώλη (οικογένεια Εμμανουήλ και Μαρίνας Παττακού) στην οσία μοναχή Ξένη Εμμ. Παττακού, θεία του Μ. Παττακού και (κατά δήλωσή του)

πνευματική του δασκάλα. Η σπουδαία αυτή μορφή του σύγχρονου Κρητικού ορθόδοξου μοναχισμού κοιμήθηκε πλήρης ημερών περί το 1995 και ετάφη στην Ιερά Μονή Σαββατιανών, στο Ηράκλειο.

Ο Νικηφόρος Φωκάς και η αγιότητά του

Ο άγιος Νικηφόρος Φωκάς πολέμησε στην Κρήτη ως στρατιωτικός διοικητής, πριν ακόμη γίνει αυτοκράτορας, το 961 μ.Χ. Έδιωξε τους Άραβες, αναδιοργάνωσε με σοφία τον διαλυμένο τόπο και μάλιστα έφερε στο νησί δύο αγίους διδασκάλους της ορθόδοξης πνευματικής κληρονομιάς, για να αναζωπυρώσουν τη χριστιανική πίστη: τον άγιο Ιωάννη Ξένο, κτίτορα της Μονής Μυριοκεφάλων και πολλών άλλων ιστορικών ναών και μονών στο νομό Ρεθύμνης, και τον άγιο Νίκωνα τον «Μετανοείτε».
Επίσης, προσάρτησε την Εκκλησία της Κρήτης στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, ενώ μέχρι τότε υπαγόταν στον Πάπα της Ρώμης. Αυτό – όπως τόνισε ο σεβασμιότατος στην ομιλία του – είχε τεράστια σημασία για την ιστορία του νησιού, αφού έτσι αποφεύχθηκε ο εκλατινισμός μας, δηλαδή η αφομοίωσή μας από τον παπισμό (τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, που τράβηξε εσφαλμένα το δικό της δρόμο μετά το 1054 μ.Χ.), που θα σήμαινε πλήρη αλλοτρίωση.

Στον ιστορικό ναό του αγίου Νεκταρίου Χανίων, στη νότια πλευρά της οροφής (δεξιά όπως μπαίνουμε), υπάρχει ωραία αγιογραφία που εικονίζει την άφιξη του αγίου Νικηφόρου Φωκά στην Κρήτη, τους αγίους ιεραποστόλους που τον

ακολούθησαν και τον αγώνα με τους Σαρακηνούς (τους Άραβες κατακτητές). Εικόνα του επίσης βρίσκεται σε προσκυνητάρι στον ιστορικό ναό του αγίου Τίτου, στο Ηράκλειο, κτίτορας του οποίου υπήρξε ο άγιος μετά την απελευθέρωση του Χάνδακα (Ηρακλείου).
Ο Νικηφόρος Φωκάς ήταν ειλικρινής πιστός χριστιανός και ζούσε ασκητικά ακόμη και όταν έγινε αυτοκράτορας. Φορούσε μάλιστα μέσααπό τη βασιλική στολή του το μοναχικό «σχήμα» (δηλαδή το διακριτικό ένδυμα των μοναχών, που περιέχει τα σύμβολα της μοναστικής ζωής), κοιμόταν στο πάτωμα και, νεότερος, σκόπευε να γίνει μοναχός μαζί με τον πνευματικό του πατέρα, τον άγιο Αθανάσιο τον Αθωνίτη, αλλά τελικά τον κέρδισε η πολιτική. Όταν απελευθέρωσε την Κρήτη, έστειλε στον άγιο Αθανάσιο μέρος από τα λάφυρα που πήρε από τους Άραβες για την ίδρυση της μονής Μεγίστης Λαύρας, της πρώτης και ιστορικής μονής του Αγίου Όρους, ιδρυτής της μοναστικής πολιτείας του οποίου είναι ο άγιος Αθανάσιος ο Αθωνίτης (Άθως = το όνομα της χερσονήσου του Αγίου Όρους). Έστειλε επίσης εκεί δύο καστρόπορτες του Χάνδακα, οι οποίες βρίσκονται ακόμη και σήμερα σε χρήση.

Δυστυχώς, μετά από τρία μόλις χρόνια βασιλείας, ο άγιος δολοφονήθηκε στον ύπνο του από συνωμότες, με πρωτεργάτες τη σύζυγό του, αυτοκράτειρα Θεοφανώ, και τον ανιψιό του και εραστή της, σφετεριστή του θρόνου, Ιωάννη Τσιμισκή, που στέφθηκε αμέσως αυτοκράτορας. Ο Θεός ας τους συγχωρήσει.
Κατά τους ιστορικούς, ξεψύχησε προσευχόμενος στην Παναγία, ενώ το σώμα του πετάχτηκε από το παράθυρο και το παρέλαβαν τη νύχτα κάποιοι πιστοί υπηρέτες του, οι οποίοι το ενταφίασαν χωρίς κανονική κηδεία. Στον τάφο του αργότερα γράφτηκε: «Τους νίκησε όλους, εκτός από μια γυναίκα», εννοώντας τη Θεοφανώ.
Ο θάνατος αυτού του είδους, κατά τη γνώμη μου, επιτράπηκε από το Θεό για να ξεπληρωθεί η συμμετοχή του αγίου στους πολέμους, αφού ο πόλεμος είναι πάντα μια τραγική κατάσταση, έστω κι αν επρόκειτο για απελευθερωτικούς πολέμους.

Ο Νικηφόρος Φωκάς τιμήθηκε ως άγιος αρκετά νωρίς, αφού η ασματική ακολουθία του (το υμνογραφικό έργο που ψάλλεται στην εορτή του) καταγράφεται σε παλαιό χειρόγραφο του Αγίου Όρους. Το έργο αυτό συμπληρώθηκε από τον σύγχρονο υμνογράφο μητροπολίτη Ρόδου Κύριλλο Κογεράκη, κρητικής καταγωγής, και περιελήφθη στον τόμο Κρητικόν Πανάγιον, που περιέχει τις εικόνες και τις ακολουθίες όλων των Κρητικών αγίων και των αγίων που έπαιξαν ιδιαίτερο ρόλο στην ιστορία του κρητικού λαού.

Το μήνυμα της εορτής

Με την πρόσφατη πρωτοβουλία τους, που είναι συνέχεια άλλων παρόμοιων, οι Κουρήτες αποδείχθηκαν για μια ακόμη φορά η αιχμή του δόρατος της κρητικής παράδοσης, την οποία υπηρετούν και προβάλλουν με σοβαρότητα ώς τα πέρατα

της Γης εδώ και δεκαετίες. Ο πανηγυρικός εορτασμός της μνήμης του αγίου στους Αρμένους έφερε σε επαφή την τοπική μας κοινωνία με την ιστορία του νησιού μας και ολόκληρου του λαού μας των τελευταίων χιλίων ετών – σε επαφή με τους αγώνες για τη λευτεριά της Κρήτης, με το ένδοξο βυζαντινό παρελθόν μας και την ορθόδοξη πνευματική κληρονομιά μας – και, το σπουδαιότερο, η επαφή αυτή έγινε με ανθρωπιά και σεμνότητα.

Όλα τα παραπάνω είναι τα πνευματικά μας όπλα, απαραίτητα για να δώσουμε και σήμερα αγώνες πνευματικής, κοινωνικής και πολιτικής απελευθέρωσης. Ντόπιοι και ξένοι κατακτητές έχουν ληστέψει και σήμερα όχι μόνο τον πλούτο της χώρας μας και τα υλικά αγαθά των οικογενειών μας, αλλά και την αξιοπρέπεια, την ελπίδα και τις αξίες μας. Όμως δεν είμαστε λαός δούλων, αλλά λαός ακριτών και αγωνιστών, λαός αγίων και ποιητών. Ναι, λαός που εύκολα παρασύρεται και κατρακυλά στη διχόνοια και την απάτη, αλλά και λαός που ανέδειξε αγίους, αγωνιστές, φιλοσόφους, επιστήμονες και ποιητές. Ας το θυμηθούμε επιτέλους!

Ο εορτασμός αγίων που είχαν και εθνική δράση μπορεί να γίνει αντικείμενο εκμετάλλευσης από φασιστικές και εθνικιστικές σπείρες, που στην πραγματικότητα υπηρετούν το κατεστημένο. Όμως εδώ δεν μιλάμε για κάτι τέτοιο, αλλά για μια αληθινή έμπνευση που οδήγησε (στους Αρμένους) ακόμη και σε αναφορές ενάντια στο ρατσισμό.
Με άξιους πρωτεργάτες, ο λαός μας ξεθάβει από την αφάνεια ηρωικούς αγίους του, που υπήρξαν και πολιτικοί ηγέτες, όπως οι άγιοι αυτοκράτορες Ιωάννης Δούκας Βατάτζης (4 Νοεμβρίου) και Νικηφόρος Φωκάς (11 Δεκεμβρίου). Αυτοί οι ηγέτες έκαναν τα αντίθετα απ’ ό,τι κάνουν οι σημερινοί (δήθεν) ηγέτες μας: αγωνίστηκαν για την ελευθερία και τα δίκαια του λαού τους, με πίστη στο Χριστό, ενάντια σε πανίσχυρους βάρβαρους εχθρούς. Ο Βατάτζης ενάντια στους υποτιθέμενους σταυροφόρους, ο Φωκάς ενάντια στους τζιχαντιστές της εποχής του, που ήταν εξίσου άγριοι με τους σημερινούς.
Αυτοί (συγχωρέστε με) είναι οι αληθινοί ηγέτες μας, μαρμαρωμένοι από αιώνες στην Αγιά Σοφιά της ζαλισμένης, αλλοτριωμένης και απαλλοτριωμένης ψυχής μας. Αν είμαστε αληθινοί απόγονοί τους, ας τους ξεμαρμαρώσουμε!